

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Laine, Antti

Title: Kun miehet kisailevat

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © 2022 Liikuntatieteellinen seura

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Laine, A. (2022). Kun miehet kisailevat. *Liikunta ja tiede*, 59(4), 36-40.

ANTTI LAINE, LiTT
yliopistotutkija
liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
antti.laine@jyu.fi

Kuudenkymmenen metrin
juoksijoita Iisnäsissä vuonna
2009, Kuva: Jussi Eskola

Kun miehet kisailevat

Urheilukentälle päässeet keski-ikäiset
miehet kilpailevat ja kuittailevat.
Ja nauttivat yhdessäolosta.

ON VUODEN 2022 ELOKUUN TOINEN LAUNTAI. Aamuaurinko kimaltelee hataran pilviverhon välis-
tä Isnäsin kylässä itäisellä Uudellamaalla. Vinossa
oleva tienviitta *Urheilukenttä* ohjaa vajaan tunnin ajomat-
kan Helsingistä tehneitä autoja kääntymään oikealle. Kym-
menisen viittäkymmentä lähenevää stadilaismiestä nousee
verkkaisesti ja raajojaan venyttellen autoista. Asetelmia ki-
saan aletaan spekuloida.

Tiilimurskainen 350 metrin rata sulkee sisäänsä rapis-
tuneita suorituspaikkoja hyppy- ja heittolajeille. Moukari-
hän runkotolpat päivystävät ilman verkkoa nurmialueen
päässä. Jalkapallon juniorimaalit, leikattu nurmipinta ja
etenkin lähimaastoon asennetut frisbeegolfin maalikorit
osoittavat, että kylä ei ole hylännyt urheilukenttäänsä. Kent-
tävastaavalle on informoitu tulostamme ja hän on käynyt
avaamassa ovet rakennukseen, josta löytyy tarvittava ko-
elma yleisurheiluvälineitä.

Osa meistä näkee toisiaan useamman kerran viikos-
sa, osa tapaa täällä kerran vuodessa. Välittömästi vauhtiin
pääsevä lämminhenkinen kuittailu osoittaa, että kaikki
tuntevat hyvin toisensa. Kuulumiset vaihdetaan, pahim-
mat kropan kolotukset ja vammat kerrataan. Puheensori-
na viestii innostuksesta, naurunpurskahdukset kertovat
tunnelmasta.

Alkamassa on *Isnäsin avoimet*, jota kutsutaan olympia-
perinteitä mukailien kymmenotteluksi, vaikka lajeja on ol-
lut vuodesta riippuen seitsemästä yhdeksään. Tapahtuman
nimeen on haettu mahtipontista mallia urheilun kansain-
välisistä suur tapahtumista. Avointa reittiä tähän kaveri-
porukan kutsukilpailuun ei kuitenkaan ole. Perinne alkoi
vuonna 1997 ja sen jälkeen samalle kentälle on kokoonnut-
tu kerran kesässä joka vuosi, 26 kertaa.

Tällä kertaa tapahtuma aloitetaan poikkeuksellisesti
hiljentymällä kuuntelemaan kappale, jolla kunnioitetaan
aiemmin viikolla poisnukkunutta suurta mestaria, useim-
pien nuoruuden sankaria. **Vesa-Matti Loirin** *Vesku Helis-
maasta* albumin sanoituksista löytyy viesti ikääntyvälle at-
leettijoukolle: *"Kaipa vanha jaksaa, hii-hoi! [...] Ennen oli
miehet rautaa, laivat oli puuta hii-hoi! Hii-hoi! Puuta ovat
miehet nyt, ja laivat ovat rautaa hii-hoi! Hii-hoi!"*

Juuret "Antiikin Isnäsissä"

Idea mittelölle on saatu samaisella kentällä 1980-luvulla
käydyistä koitoksista, joita nimitämme nykyisin "Antiikin
Isnäsiksi". Ne olivat isäni minulle, isoveljelleni ja meidän
kanssa samanikäisille Eskolan veljeksille mökkikesän vi-
rikkeeksi järjestämät yleisurheilukisat. Ensimmäistä ker-
taa kisasimme vuonna 1984, jolloin olimme 9–11-vuotia.
Aitoja ei juostu, eikä seivästä hypätty, mutta kaikki muut
kymmenottelun lajit kuuluivat ohjelmaan. Kymmenen la-
jia tuli täyteen lisäämällä ylimääräinen pikajuoksu mukaan
ja hyppäämällä korkeutta kahdesti. Isäni organiso, otti ai-
kaa, mittasi ja piti kärsivällisesti kirjaa tuloksista. Mökille
palattuamme me ottelijat suuntasimme uupuneina uimaan
ja saunaan, kun isä laski pisteet. Muutamaa tuntia myöhem-
min pidettiin juhlalliset palkintojenjakoseremoniat.

Ensimmäiset "Antiikin Isnäsin" kisat käytiin vuonna 1984. Osal-
listujat korkeuspaikalla ja rima Zhu Jianhuan silloisissa maailma-
nennätyslukemissa (239 cm). Kuva: Antti Laineen kotialbumi

"Modernin Isnäsin" alullepanijaa ja koollekutsujaa titu-
leeraamme Isnäs-juryn puheenjohtajaksi. Hän on jo "An-
tiikin Isnäsissä" kisannut, Suomen tunnetuimpiin urhei-
lukuvaajiin lukeutuva **Jussi Eskola**. Kutsun saa vuosittain
14–15 henkilöä, joista mukana on keskimäärin kymmenen.
Osallistujakaartissa on ollut vammojen, ulkomaille asettu-
misien ja muiden elämänmuutosten myötä jonkin verran
vaihtuvuutta, mutta ydinporukka on pysynyt koko tapah-
tuman historian samana. Kolme on ollut paikalla kaikki-
na 26 kertana.

Poisjääneiden tilalle on kutsuttu samanhenkisiä, po-
rukkaan sopivia ja useimmille tuttuja, uusia atleetteja. Tär-
keätä on kilpailuhenkisyys, sitoutuneisuus ja pilke silmä-
kulmassa. Useimmilla osallistujilla on kilpaurheilutausta,
pääosin palloilulajeissa. Joukossa on SM-mitalisteja, enti-
siä junioritähtiä ja divarijyriä. Osan ruumiinrakenne on ta-
nakoitunut, mutta kaikki ovat edelleen innokkaita liikkuja.
Yli puolet on pysytellyt mukana kilpailutoiminnassa, ala-
tai ikämiessarjoissa.

Kaikki pelissä – hyvässä hengessä

Viime vuoden voittaja kaivaa laukustaan kiertopokaalin.
Juoma- ja ruokavastaavat asettavat hankkimansa antimet
esille. Tarjolla on kivennäisvettä, limua, mietoja alkoholi-
juomia sekä pari sipsi- ja karkkipussia. Päivä on pitkä. Al-
koholijuomiin ei ole vuosikausiin koskettu ensimmäisten
tuntien aikana, vaikka ei kuskina olisikaan. Parikymmen-
tä vuotta sitten tilanne oli toinen. Vauhtia oli enemmän ja
harkintaa vähemmän. Edellinen kesäilta oli saattanut ve-
nähtää pitkäksi ja unet jääneet lyhyiksi. Nykyisin loukkaan-
tumisriskejä on muutenkin riittävästi ja tasoitustakaan ei
haluta antaa.

Vaatetusta vähennetään ja tossunnuhoja kiristetään.
Tapahtuma alkaa juniorimaaleihin pelattavalla futiksella,
jota varten suoritetaan jako nuoriin ja vanhoihin. Mi-

Pituushypyn ilmalentoa vuodelta 2015. Vielä tuolloin lajivoittaja ylitti viisi metriä. Ei enää vuonna 2022. Kuva: Jussi Eskola

käli osallistujia on pariton määrä, vanhat pelaavat yhden ylivoimalla. Pääasiallinen tarkoitus on lämmitellä, mutta voitosta pelataan, sillä tappio tuntuu puolikkaalla pisteellä häviäjien sarakkeessa.

Jalkapallotausta välittyi osan kosketuksesta, muutamien lenkkareista pallo pomppii kuin kivilouhikosta. Uhoa on silti ilmassa ja itseluottamus taitovajeesta huolimatta tapissa. Omia kannustetaan, vastustajille hymy vinoillaan. Harva malttaa aloittaa rauhallisesti ja maitohapot valloittavat jalat nopeasti.

Pelin ratkettua otetaan läppäri esille. *Nedo, Jugi, Imaami, Hedu, Rahikainen, Sörsseli...* osallistujien vuosien saatos hioituneet ”taiteilijanimet” naputellaan taulukon pystysarakkeeseen ja lajit vaakasarakkeeseen. Lajivalikoimaa on vuosien saatossa uudistettu ja sääntöjä hioitu. Viime vuosina lajimääräksi on vakiintunut yhdeksän. Viisi ensimmäistä ovat yleisurheilulajeja: 60 metriä, korkeus- ja pituushyppy sekä keihään- ja kiekonheitto. Moniottelujen pistelaskureita ei tarvita, sillä pisteitä jaetaan lajikohtaisesti paremmuusjärjestyksen, eikä tuloksen mukaan. Lajivoittajalle piste, kakkoselle kaksi ja niin edelleen. Vähiten pisteitä saanut kirjauttaa mestarina nimensä tarralapuvin koristeltuun pokaaliin. Vielä 1990-luvulla sopivia tarroja löytyi saman valmistajan VHS-videokasettipaketeista, mutta sittemmin tyyliä on otettu vapausasteita.

Korkeushyppypatjat, -telineet ja -rima kannetaan varastosta paikoilleen. Keihäs- ja kiekkovalikoima on suppea, mutta käytettävästä välineestä saadaan silti aikaiseksi jokavuotinen väittely. Halkaisijaltaan 22 senttistä ja kahden kilon painoista miesten kiekkoa on ollut tapana hypistellä huvittuneina. Myös 800 gramman keihäs jää varastoon.

Useampi ”tietää”, millä edellisenä vuotena heitettiin, ja pian äänekkäimmät kaksi osoittavat samanaikaisesti eri välinettä – vaikka jo vuosien ajan on kisattu samalla ruosteisella puolentoista kilon kiekolla ja vihreällä 600 gramman keihäällä.

Taktikointimahdollisuuden, tasapuolisuuden ja etenkin erilaisten vammojen myötä jokainen ilmoittaa alkulämmittelyfutiksen jälkeen yhden yleisurheilulajin, johon ei osallistu. Mikäli heittokäden olkapää on vastikään leikattu, väliin jää luultavimmin keihäs ja kiekko irtoaa propellina heikommasta kädestä. Yliastumisista ja varaslähdöistä ollaan armottomia, mutta muutamia poikkeuksia virallisiin sääntöihin on tehty: heittolajeissa ei ole sektoreita, väline saa tulla maahan miten tahansa ja korkeudessa tyyli on vapaa. Floppauksen ja kierähdyksen ohella kahden jalan ”tiikeri” onkin ahkerassa käytössä.

Lajivalikoima on pyritty vuosien varrella yhdessä hiomaan mahdollisimman monipuoliseksi ja kilpailuasetelma tasapuoliseksi. Tapahtuman merkittävien ja omaleimaisien sääntö koskee yleisurheilun lajiharjoittelukieltä. Vuoden aikana saa trimmata mielin määrin fysiikkaa ja

opiskella tv-lähetyksistä teoriaa, mutta lajiharjoittelu on juoksua lukuun ottamatta pannassa. Harjoitus- tai lämmittelysuorituksia ei sallita edes tapahtumapaikalla.

Tulostaso ei huimaa yleisurheilulajeissa

Ensimmäisenä varsinaisena kilpailulajina oli vuosien ajan korkeushyppy, mutta iän lisääntyessä vammoille erityisen alttiiksi käyneet 60 metrin rykäisy tehdään nykyisin heti lämmittelyfutiksen päätteeksi. Samasta syystä tämän jälkeen on katsottu järkeväksi siirtyä pituushyppypaikalle. Parikymmentä vuotta sitten tällaisia asioita ei tarvinnut miettiä. Ratakierrosta kokeiltiin vuosia sitten kerran, mutta siinä erot tuotoutuivat turhan suuriksi ja pikamatka palautettiin ohjelmaan.

Osallistujamäärän verran numerolappuja sijoitetaan lip-pikseen ja jokainen nostaa yhden. Niiden mukaisesti asetetaan kahteen 60 metrin alkuerään. Kolme parasta etenee finaaliin ja loput jumbofinaaliin. Maalikameraa harvemmin tarvitaan. Vaikka matka on lyhyt, osa hyytyy jo ennen kuin pääsee kunnolla vauhtiin.

Muissa yleisurheilulajeissa suoritukset tehdään ikäjärjestyksessä, nuorimmasta aloittaen, ja käytössä on kymmenottelun mukaisesti kolme yritystä. Nykyisin nuorin ja siten pituuden aloittava on 46-vuotias. Hän oli nuorin myös vuonna 1997, tuolloin 21-vuotiaana.

Atleetti toisensa jälkeen lähestyy lankkua irstäen ja ponnistaessa välttelee tossun osumista yliastumiset lahjomattomasti osoittavalle ”hiekkakynnykselle”. Laatikkoon laskeuduttua toivotaan sormet ristissä etteivät vanhat vammat uusiutuneet tai uusia ilmaantunut. Luullaan leiskautetun pitkälle, mutta mittanauha kertoo karun totuuden.

Tahtoa ja voimaa on.
Tekniikka hukassa.
Kuva: Jussi Eskola

Pituushypyssä tulostaso on pudonnut suhteessa eniten. Jokaisen vauhti ja ponnistusvoima ovat jonkin verran hii-puneet; useampia jarruttavat vartalon omat vyölaukut. Aikoinaan lajivoitto edellytti yli viiden metrin tulosta. Nykyisin paras on lähempänä neljää ja puolta, yli puolet jää alle neljän metrin ja muutamille kolme metriäkin on tiukassa. Osalla polvet ovat tosin siinä kunnossa, että kunnioitavia mittoja nekin.

Tulostaso ei huimaa myöskään korkeuspaikalla, jonka monet valitsevat vammojen takia väliin jätettäväksi lajiksi. Aloituskorkeus on suurin pirtein samalla tasolla kuin miesten aidat (106,7 cm) ja liian suurista korotuksista protestoidaan. Vielä muutama vuosi sitten lajivoittoon vaadittiin 160 sentin ylitys, mutta nykyisin riittää vähempikin.

Keihäänheiton mielikuvat tulevat televisiolähetyksistä: vauhtijuoksu, ristiaskleet, tukijalka maahan, heittäkäs taakse ja terävä veto. Tallenteet useimpien toteutuksista kelpaisivat viihdeohjelmiin. Vauhtia on liikaa, jalat sotkeutuvat ristiaskleita ottaessa toisiinsa ja tukijalasta ei ole tietoaakaan. Keppi vaappuu poikittain ilmassa, laskeutuu noin kymmenen metrin päähän nurmeen pyrstö edellä – ja naurua ei pidätellä. Muutamat osaavat tekniikan ja lyhyellä vauhdilla tehdyt rennot vedot lähettävät keihään lähelle 40 metriä.

Betonisessa kiekkoaringissä muistellaan otetta ja asentoa hakiessa, miltä Diskopoloksen patsas näyttää ja pohditaan, pitkö limppu lähettää ilmoille etu- vai pikkusormen kautta. Saatat pikakelata mielessä: liikeradan loppuun saakka kiihtyvä liike, mahdollisimman suuri lähtönopeus ja optimaalinen heittokulma. Pyörähdät liikkeelle ja seuraavat sekunnit ovat kuin hidastetusta filmistä.

Pisteet naputellaan kisan edetessä koneelle, johtaja kantaa keltaista paitaa ja taulukkoon hahmottuvat taisteluparit laskelmoivat mahdollisuuksiaan. Kun kiekkoakaaret on mitattu avautuvat ensimmäiset oluttölkit ja pidetään pistetilannekatsaus.

Tasoituksia ei tunnetta, eikä tarvita. Pitkähkö nurmipinta ja paineet yllättävät säännöllisesti.

Taitolajeilla tulospakka sekaisin?

Suuret sijoitusheilahtelut ovat edelleen mahdollisia, sillä jäljellä on neljä yllätyksellistä lajia: frisbeegolf, skrubu, golfin chippi ja futiksen rankkarikisa. Niitä kutsutaan taitolajeiksi – aivan kuin yleisurheilussa jyrättäisiin pelkän fysiikan voimalla. Taitolajeissa testissä on etenkin tarkkuus ja hermokontrolli.

Frisbeegolfia heitetään kaksi rataa ja jokaisen heittonen kokonaismäärä lasketaan yhteen. Jonkun avausheiton kaartaessa keskelle rämeikköä muut osoittavat paikan hymyillen. Kahden heitetyn radan jälkeen samaan tulokseen päätyneet erotellaan paremmuusjärjestykseen ylimääräisin tarkkuusheitoin.

Seuraavaksi haalistuneesta minigrip-pussista kaivetaan esille kerran vuodessa käytössä olevat 1960-luvun hopeamarkat. Niillä – stadilaisia, kun ollaan – stigataan skrubua, eli pyritään heittämään kolikko mahdollisimman lähelle vajaan viiden metrin etäisyydelle asetettavaa tikkaa. Osallistujat jaetaan jälleen arvalla kahteen alkuerään ja samalla heittojärjestykseen. Peli on raaka: sekä alkuerissä että finaaleissa heittoa on tasan yksi ja tiilimurskainen ratapinta asettaa omat haasteensa. Reunalleen alas tulevat kolikot alkavat herkästi kieriä, mikä tarkoittaa muiden taholta ”voittelu” eli käytännössä vilpöntä vahingoniloa.

Golfin chipissä matkaa kohteeseen on noin 25 metriä ja yrityksiä kolme. Joukossa on ympärivuotisesti golfia har-

Osallistujat ryhmäkuvassa vuonna 1998. Kuva: Jussi Eskola

rastavia ja kerran vuodessa mailaan tarttuvia. Tasoituksia ei tunneta, eikä tarvita. Pitkähkö nurmipinta ja paineet ylittävät säännöllisesti. Lajivoitto menee usein epäonnistuneen kylkiosuman matkaan lähettäneelle.

Viimeiseksi paremmuutta selvitetään kuninkuuslajiksi nimetyssä ja juniorimaaleihin miteltävässä futiksen rangaistuspotkukilpailussa, jonka voittajalle on tiedossa erikoispalkinto. Arpa ratkaisee järjestyksen ja maalivahdin. Torjumassa saattaa olla entinen huippuveskari tai palloa arasteleva pitkänmatkanjuoksija. Suurimman numeron hahusta nostanut aloittaa maalissa ja pienin potkaisee ensimmäisenä. Vetänyt siirtyy maaliin ja numerojärjestyksessä edetään. Pallo verkkoon ja olet jatkossa, epäonnistuminen ja jäät taistelemaan heikoimmista sijoituksista.

Jokainen tietää tilanteensa tulostaulukossa. Vaikka mahdollisuutta nostaa sijoitusta ei enää olisi, kukaan ei luovuta. Onnistumisia juhlietaan hillitysti ja arvokkaasti, sillä näin ajatellaan antiikin olympialaisissakin toimitun. Samasta syystä keihästä on joskus heitetty alasti. Toisaalta, siinä missä antiikin kreikkalaisessa ajatusmaailmassa oli tärkeää vain voitto, eikä osallistuminen, täällä arvoa annetaan molemmille.

Kun viimeinen pilkku on vedetty, palkintopalli kannetaan varastosta esille. Sijoitukset ja pisteet luetaan häntäpästä aloittaen. Jokaiselle taputetaan ja kolmea joka kerta mukana ollutta muistetaan. Voittaja nostaa kiertopalkinnon ja kuninkuuslajin vienyt FIFA World Cup -voittopokaalin taskukokoisen kopion. Kuohuva poksahtaa ja mitalikolmikko kätellään. Kameran itselaukaisin viritetään ja kaikki ryhmittyvät perinteiseen yhteiskuvaan kuin antiikin

vakavilmeiset patsaat. Roskat kerätään, välineet palauteaan paikoilleen varastoon ja kenttävastaavalle jätetään kiitokseksi viinipullo. Kisat on käyty, mutta ohjelma ei pääty.

”Isnäsin avoimet elää ja voi hyvin”

Osallistujat pakkautuvat autoihin ja letka suuntaa jälkipeleihin kentältä peninkulman päässä sijaitsevalle samalle mökille kuin ”Antiikin Isnäsin” atleetit lähes 40 vuotta sitten. Sauna lämpiämään ja grilli kuumaksi. Perinteet ovat kunniaa; näin on tehty joka kerta ”Modernin Isnäsin” historiassa. Tapahtuman varhaisvuosina meno saunalla oli raiakasta ja kuskeja oli vaikea löytää, kun tiedossa oli jatkot tappiin saakka Helsingin yössä. Nykyisin hohitonta kuluu enemmän kuin olutta: joka paikkaan kolottaa useamman päivän ajan ilman krapulaakin.

Rasvapitoisilla grillattavilla paikataan ripeästi energiavajetta. Kaupassa kävijää kehuaan ja oman osuuden suuruutta udellaan. Saunan lauteilla spekuloidaan päivän tapahtumia ja muistellaan vanhoja legendoja. Puhahdetaan meressä ja hehkutetaan uniikkia perinnettä. Tunnustellaan krapan kolotuksia ja todetaan ettei olla enää nuoria.

Kovimmat lölyt ovat terassilla, jossa aletaan jossain vaiheessa puida läpi jokaisen toilailuja vuosien varrelta. Samat jutut kerrataan ja äänekkäästi nauretaan. Välillä vakavoidutaan. Puhutaan töistä ja lasten harrastuksista, ehkä joku sana päivänpolitiikasta. Aika rientää ja ilta hämärtyy. Grilli putsataan, sauna siivotaan ja tavarat pakataan. Yksi osallistujista lausuu arvokkaasti perinteikkäät sanat ”Isnäsin avoimet elää ja voi hyvin”. Kaikki nyökkäävät hymyillen. Vuoden päästä täällä taas. ♦